

Tlačová správa

SPRÁVA CENTRA EMCDDA A EUROPOLU O TRHOCH S DROGAMI V EÚ ZA ROK 2019

V novej správe sa poukazuje na širokú škálu vplyvov, ktoré majú trhy s drogami v EÚ na zdravie a bezpečnosť

(V Bruseli 26. 11. 2019 **EMBARGO 10.00 hod. SEČ Brusel (09.00 hod. Lisabon)**) Európania minú na drogy na maloobchodnej úrovni najmenej 30 miliárd EUR ročne, čo znamená že, trh s drogami je v Európskej únii významným zdrojom príjmu pre organizované zločinecké skupiny. Tento údaj bol dnes zverejnený v **Správe o drogových trhoch v EÚ za rok 2019**, ktorú vydalo **Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA)** a **Europol** ⁽¹⁾. Približne dve pätiny z tejto sumy (39 %) pripadajú na kanabis, 31 % na kokaín, 25 % na heroín a 5 % na amfetamíny a MDMA (obrázok 1.1) ⁽²⁾.

Obe agentúry spojili svoje sily, aby spoločne vypracovali v poradí tretí prehľad o najaktuálnejšom vývoji európskeho trhu s nelegálnymi drogami. Správa zahŕňa trendy celého dodávateľského reťazca od výroby a obchodovania až po distribúciu a predaj. Opisuje rozsiahle dopady trhu s drogami na zdravie aj bezpečnosť, ako aj kľúčový význam holistického prístupu, ktorý je nevyhnutý pre účinnú politiku kontroly drog.

Európsky komisár pre migráciu, vnútorné záležitosti a občianstvo Dimitris Avramopoulos pri dnešnej prezentácii zistení v správe uviedol: „Skupiny organizovaného zločinu sa rýchlo chopia nových príležitostí na dosiahnutie finančného zisku a čoraz viac využívajú technologické a logistické inovácie s cieľom rozšíriť svoje činnosti za hranice.. Zároveň sú drogy pre európskych spotrebiteľov dostupnejšie, často práve prostredníctvom sociálnych médií a internetu. Dnešná správa je opätovným dôkazom toho, že trh s nelegálnymi drogami je aj naďalej hrozbou pre zdravie a bezpečnosť našich občanov. V záujme posilnenia všetkých aspektov boja proti drogám budeme naďalej neúnavne spolupracovať s členskými štátmi a medzinárodnými partnermi. Pre našu mládež, našich občanov, našu spoločnosť.“

Strategická analýza orientovaná na opatrenia kombinuje údaje zo systému monitorovania agentúry **EMCDDA** a operačné spravodajské informácie **Europolu** o organizovanej trestnej činnosti. Z najnovších údajov ⁽³⁾ vyplýva, že celková dostupnosť drog v rámci Európy je naďalej „veľmi vysoká“ a že kupujúci majú prístup k širokej škále vysoko čistých a vysoko účinných produktov za stabilné alebo klesajúce ceny. Významnou prierezovou témou správy je vplyv výroby drog na životné prostredie, čo zahŕňa odlesňovanie a ukladanie chemického odpadu, čo môže viesť k ekologickým škodám, rizikám z hľadiska bezpečnosti a vysokým nákladom na sanáciu.

Rastúca miera násillia a korupcie v spojení s činnosťami na trhu s drogami v EÚ

Správa poukazuje na zvyšujúci sa význam Európy ako cieľového regiónu aj ako regiónu produkujúceho drogy a upozorňuje na to, ako sa v súčasnosti v rámci EÚ čoraz výraznejšie prejavuje násillie a korupcia, ktoré boli dlhodobo príznačné pre tradičné krajiny produkujúce drogy. Medzi mnohými dôsledkami, ktoré sa v analýze uvádzajú, dominuje negatívny vplyv trhu s drogami na spoločnosť (napr. násillie spojené s pôsobením gangov, vraždy súvisiace s drogami) a nápor na verejné inštitúcie a verejnú správu. V správe sa skúmajú aj prepojenia medzi trhom s drogami a širšou trestnou činnosťou (napr. prepojenia na obchodovanie s ľuďmi, terorizmus) vrátane následného dosahu na zákonné hospodárske činnosti (napr. to, ako pranie špinavých peňazí spojené s obchodovaním s drogami oslabuje legitímne podniky) (pozri infografiku v časti I a obrázok 1.2).

Obchod, technológie a nástroje na páchanie trestnej činnosti – hybná sila a uľahčujúci faktor pre trh

Podľa správy poháňajú a uľahčujú vývoj trhu s drogami tieto tri faktory: *globalizácia, technológia a inovácia a nástroje na páchanie trestnej činnosti*. Trh, ktorý je „globálne prepojenejší a viac podporovaný technológiami“, umožňuje organizovaným zločineckým skupinám využívať príležitosti, ktoré prináša rozširovanie obchodných trhov, s tým spojený vývoj v oblasti logistiky a digitalizácia. Správa poukazuje na obavy, ktoré vzbudzuje rozsiahlejšia diverzifikácia námorného obchodovania s drogami (obrázok 2.4) a zneužívanie všeobecného letectva (napr. súkromných lietadiel, dronov) na páchanie trestnej činnosti (obrázok 2.5). Rýchlo rastie aj využívanie poštových a balíkových doručovacích služieb na prepravu drog, pričom podobný nárast zaznamenáva aj trend online obchodovania v Európe a trend presunov väčších objemov tovaru.

Trhy dostupné na viditeľnom webe a na darknete, ako aj sociálne médiá, služby posielania textových správ a mobilné aplikácie – to všetko poskytuje priestor na online predaj drog. Zatiaľ čo trhy na darknete pretrvávajú (v súčasnosti ich funguje približne 10 – obrázok 2.8), objavili sa aj online obchody a trhy zameriavajúce sa na konkrétne národnostné a jazykové skupiny. Medzi základné nástroje na páchanie trestnej činnosti, ktoré drogoví dileri využívajú v čoraz väčšej miere, sú ilegálne strelné zbrane, zašifrované smartfóny a falošné doklady.

Riaditeľ centra EMCDDA Alexis Goosdeel hovorí: „Táto správa je jasným upozornením pre tvorcov politík, že je treba sa zamerať na rýchlo narastajúci trh s drogami, ktorý má čoraz globálnejší charakter, je čoraz prepojenejší a čoraz viac podporovaný digitálnymi technológiami. Nadmerná výroba drog v rámci hraníc EÚ aj mimo nich vedie k vysokej dostupnosti prírodných a syntetických látok. Znamená to, že spotrebiteľia teraz majú prístup k širokej škále vysoko účinných a čistých produktov za dostupné ceny. Rastúce obavy sa spájajú so zvyšujúcou sa mierou korupcie a násilia súvisiaceho s drogami v rámci EÚ. Naliehavá potreba konať s cieľom zastaviť ďalekosiahle vplyvy trhu s drogami na zdravie a bezpečnosť sa teraz musí stať prioritou.“

Výkonná riaditeľka Europolu Catherine De Bolle zdôrazňuje: „Europol na základe svojich operačných činností a spravodajských informácií, ktoré dostáva od členských štátov EÚ, zaznamenal jednoznačný nárast v obchodovaní. Je potrebné riešiť túto situáciu prostriedkami presadzovania práva, a to je dôvod nášho výrazného investovania do podpory vyšetřovania drogovej činnosti v Európe. Europol sa zameriava predovšetkým na organizované zločinecké skupiny na najvyššej úrovni, ktoré pre seba získavajú obrovské sumy peňazí na úkor svojich nespočetných obetí.“

Kľúčové trhy s drogami pod drobnohľadom

V správe sa podrobne rozoberajú trhy s jednotlivými drogami používanými v Európe, pričom sa sleduje ich tok od výroby po užívanie.

- **Kanabis – čoraz rôznorodejšie produkty:** Tento trh, na ktorom sa hodnota predaja odhaduje najmenej na 11,6 miliardy EUR, je najväčším trhom s drogami v Európe. V minulom roku túto drogu užilo približne 25 miliónov Európanov (vo veku od 15 do 64 rokov). Zo správy vyplýva, že aj keď stále dominuje rastlinný kanabis a kanabisová živica, kanabisové produkty sú v Európe čoraz rôznorodejšie. V rôznych formách sa predávajú vysoko účinné extrakty, kanabisové produkty určené na medicínske použitie a podporu zdravia a aj rastúci počet kanabidiolových (CBD) výrobkov alebo výrobkov s nízkym obsahom THC (obrázok 3.1). Je preto kľúčové podrobne monitorovať účinnosť a možné účinky na zdravie. Vyššia miera násilia medzi organizovanými zločineckými skupinami obchodujúcimi s kanabisom predstavuje vyšší tlak na presadzovanie práva.
- **Heroín a iné opioidy – závažné riziká pre zdravie a obavy spojené s drogovými prekurzormi:** Užívanie opioidov sa aj naďalej podpisuje pod najväčší podiel škôd – vrátane úmrtí – spojených s užívaním nelegálnych drog v EÚ. Odhadovaná hodnota maloobchodného predaja na trhu s heroínom, ktorý tvorí približne 1,3 milióna problémových užívateľov opioidov (väčšinou heroínu) v EÚ, je najmenej 7,4 miliardy EUR ročne. Kľúčovým koridorom na dovoz heroínu do EÚ je aj naďalej balkánska trasa, no vyskytujú sa náznaky zvyšujúcej sa miery obchodovania s heroínom cez južnú trasu, najmä cez Suezský prieliv (obrázok 4.8). Existujú aj dôkazy o zneužívaní acetanhydridu, ktorý je prekurzorom

heroínu, a o obchodovaní s touto látkou v rámci jej vývozu z EÚ do oblastí produkujúcich heroín. Rastúce riziko pre zdravie predstavujú vysoko účinné syntetické opioidy (napr. deriváty fentanylu). Čoraz viac sa predávajú v online prostredí a rozposielajú poštou – častokrát v malých balíkoch obsahujúcich veľké množstvo dávok pre potenciálnych užívateľov.

- **Kokaín – rekordná výroba a expandujúce trhy** Ide o druhú najbežnejšiu nelegálnu drogu v EÚ, na ktorú sa viaže trh s odhadovanou hodnotou maloobchodného predaja 9,1 miliardy EUR. Približne 4 milióny Európanov (vo veku od 15 do 64 rokov) uvádzajú, že v minulom roku užíli túto drogu. Spotreba sa naďalej koncentruje v južnej a západnej Európe, no trh sa podľa všetkého rozširuje. Rekordná výroba v Latinskej Amerike spôsobila intenzívnejší dovoz do EÚ (najmä v námorných prepravných kontajneroch) a boli zaznamenané záchyty drog v rekordných objemoch. Prítomnosť európskych organizovaných zločineckých skupín v Latinskej Amerike im umožňuje riadiť dodávateľský reťazec od výroby až po predaj spotrebiteľom. To môže poháňať konkurenčný boj na trhu s kokaínom, ktorý sa následne spája s násilím v EÚ. Zdá sa, že sa rozvíja postavenie EÚ ako tranzitného priestoru na dodávky kokaínu na iné trhy (napr. na Blízky Východ, do Ázie).
- **Amfetamín, metamfetamín a MDMA – rozsiahla výroba v Európe určená na domácu spotrebu a vývoz:** Tieto drogy tvoria približne 5 % celkového trhu s drogami v EÚ a odhadovaná hodnota ich maloobchodného predaja v EÚ je najmenej 1 miliarda EUR v prípade amfetamínu a metamfetamínu a 0,5 miliardy EUR v prípade MDMA. V minulom roku vyskúšalo amfetamín alebo metamfetamín približne 1,7 milióna Európanov (vo veku od 15 do 64 rokov) a asi 2,6 milióna vyskúšalo MDMA („extázu“). Výroba týchto látok v EÚ miestami prebieha v „priemyselnom rozsahu“ a je určená na domácu spotrebu a na export. Vďaka novým metódam výroby možno získať čistejšie a lacnejšie produkty, pričom organizované zločinecké skupiny kontrolujú celý logistický reťazec.
- **Nové psychoaktívne látky (NPS) – nových odhalených látok je menej, no účinnosť NPS predstavuje závažné riziká pre zdravie:** Ide o rôznorodé látky, ktoré nepodliehajú medzinárodným protidrogovým kontrolám. Hodnota trhu s NPS nie je známa, no v roku 2018 bolo v systéme včasného varovania EÚ oznámených 55 týchto látok, čím sa celkový počet monitorovaných nových psychoaktívnych látok vyšplhal na 731. Hlavnými krajinami, odkiaľ tieto látky pochádzajú, sú Čína a v menšej miere India. Predpokladá sa, že k zníženiu výskytu NPS (v roku 2014 ich bolo oznámených 101) prispeli politické reakcie a opatrenia presadzovania práva vykonávané v týchto zdrojových krajinách. NPS však naďalej predstavujú závažné cezhraničné ohrozenia zdravia – na trhu sa objavujú účinné syntetické opioidy, kanabinoidy a „napodobeniny“ benzodiazepínov, ktoré sa spájajú s prípadmi naliehavého ohrozenia zdravia a úmrtiami.

Boj proti trhom s drogami: opatrenia v rámci súčasných a budúcich scenárov

Keďže trh s drogami je „čoraz komplexnejší, prispôsobivejší a dynamickejší“, „politiky a reakcia EÚ musia byť rovnako agilné, flexibilné a jednotné“, ako sa zdôrazňuje v správe. V správe sa ďalej prezentuje široké spektrum prebiehajúcich opatrení zameraných na dodávateľský reťazec nelegálnych drog, ktoré siahajú od operatívnych opatrení v prístavoch po odbornú prípravu pracovníkov orgánov zameranú na zneškodňovanie laboratórií na výrobu nelegálnych drog. Opisuje sa v nej aj celý rad dostupných politických nástrojov (napr. štruktúry koordinácie, právne predpisy, programy spolupráce a finančné nástroje).

Medzi kľúčové oblasti opatrení identifikované v správe sa radia: boj proti obchodným modelom organizovaných zločineckých skupín na najvyššej úrovni, ktoré sú aktívne na globálnom trhu s drogami, odstraňovanie zraniteľných miest na vonkajších hraniciach a investovanie do forenznej a toxikologickej kapacity s cieľom udržať krok s inováciami vo výrobe drog.

Príslušné agentúry zdôrazňujú, že osvojenie si prístupu orientovaného na budúcnosť výrazne podporí pripravenosť reagovať na možné budúce výzvy, ako sú napríklad virtuálne meny, technológia dronov, automatizácia logistiky v dodávateľskom reťazci a umelá inteligencia.

Poznámky

(¹) Správa *2019 EU Drug Markets Report* (Správa o trhoch s drogami v EÚ 2019), vrátane stručného zhrnutia, je dostupná v angličtine na lokalite www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets a www.europol.europa.eu. Dopĺňa ju 12 podkladových dokumentov zameraných na zistenia identifikované v roku 2016. Táto tlačová správa je k dispozícii v 24 jazykoch. Správa tvorí súčasť súboru dokumentov zverejňovaných každé tri roky (od roku 2013).

(²) Grafický materiál obsiahnutý v správe je dostupný na stiahnutie v mediálnej knižnici centra EMCDDA www.emcdda.europa.eu/media-library

(³) Údaje v tejto správe sa vzťahujú na rok 2017, pokiaľ nie je uvedené inak.